

Veselin Vukotić
www.vukotic.net

IZBORI

Društvo će se sve više zasnivati na logici tržišta. Doduše ne unutrašnjeg, već svjetskog!
Zato iz te budućnosti treba gledati na sebe!

Crna Gora je ovih dana u znaku izbora. Siguran sam da će većina čitalaca pomisliti na političke izbore! Ne! Mislim na izbore škole i studija.... Što se tiče političkih izbora u okviru koncepta „Crna Gora – mikrodržava“ predložio sam da se izbori za parlamente lokalne vlasti ne organizuju po principu političkih partija, već po teritorijalnom principu. Iza člana parlamenta stoje građani određene teritorijalne zajednice kojima bi on bio odgovoran, ne politička partija. Znam da se to ne uklapa u prašnjave knjige o političkim sistemima, kao što se nedovoljno shvata koliko se svijet promijenio. I tehnološki i institucionalno. Oslobođanje od političkih partija će, ne samo kod nas, potrajati, ali „sve što ide, brzo dolazi“. Nije u pitanju neizvjesnost ishoda, već cijena odlaganja tog ishoda.

No, smatram da je izbor škole i studija mnogo važniji od političkih izbora. Politički izbori su svaki čas! Izbori škole i studija baš i nisu! Taj današnji izbor u mnogo čemu određuje životnu putanju! Tu odluku ovih dana donosi više od deset hiljada mladih ljudi u Crnoj Gori upisom srednje škole ili studija. Nimalo lak izbor! Koje zanimanje odabrati u vremenu kada se svijet mijenja svakih 7-10 godina, kada su danas na sceni zanimanja kojih prije desetak godina uopšte nije ni bilo. A što će se dešavati u periodu do negdje 2090, kada će ići u penziju (ako je uopšte tada bude) oni koji danas donose odluku o izboru škole i studija?

Globalizacija (umrežavanje svijeta bez granica) će pored znanja u užem smislu tražiti više razmišljanje, tražiti tumačenje onoga što nam očigledno izgleda jasno, po principu: „oko gleda, a um vidi“. Ovo važi za sve nivoe poslova. Informacija je danas dostupna svima, ali je nažalost mnogima zamjena za razmišljanje. Raspolaganje informacijama je velika varka kada se ona shvati kao znanje. Ali ni znanje koje ne može da protumači, promisli stvarnost oko nas nije dovoljno. Potrebno je da iz tog procesa razmišljanja proizađe **IDEJA** (inovacija, kreacija, preguće) i upravo ona je preduslov uspjeha u bilo kom poslu u globalnoj ekonomiji...

Potrebno je, prilikom izbora studija poći od toga da globalizacija podstiče značaj fundamentalnih znanja iz svih disciplina i značaj samih fundamentalnih disciplina: ...Možda izgleda suludo u vremenu Facebook-a, McDonaldsa, u svijetu u kome spektakl postaje kult, a laž istina, savjetovati mlade ljude da uče matematiku, fiziku, hemiju, biologiju, filozofiju, antropologiju, istoriju ideja, istoriju religije, književnost (lektira), umjetnost... To su po mom shvatanju stubovi načina razmišljanja u globalnoj ekonomiji. Globalno se može, na nivou prakse protumačiti i kao

univerzalno – važi svuda. Matematika je svuda matematika, fizika je fizika! Aristotel je svuda grčki filozof, Laplas matematičar, Malinovski, Mocart, Bronovski, Darwin, Tesla, Adam Smith,...

Kako na globalnom tržištu biti bez ovih „globalnih“ znanja? Kako biti na globalnom tržištu bez globalnog/ih jezika: engleski, kineski, njemački...? Kako bez globalne poslovne kulture, bontona i manira?

Kao što se globalizuje svijet – tako se ponovo „globalizuje“ (ujedinjuje) sada feudalizovana - razmrvljena nauka. Da li neko može da odgovori kojoj grani nauke je pripadao Aristotel? Zato se danas i vraćamo potrebi znanja iz fundamentalnih disciplina bez obzira kojom strukom i biznisom se bavimo. Samo jaki fundamenti uz permanentno učenje, mogu da izdrže izazov promjene zanimanja! A svaki od tih mladih ljudi koji danas donose odluku o upisu srednje škole i studija promijenice tokom svog radnog vijeka desetine zanimanja! Zar i tranzicija nije pokazala šta znači promjena zanimanja i kakve je teškoće i bolove mnogima donijela?

Zar onda insistiranje na toliko praktičnosti i oblicima nastave koji proizvode „fah-idiote“ ima smisla? Ono što si naučio danas, sutra više ne važi. Zar insistiranje na bubanju, na nabranjanju svih faktora i djelova neke pojave, na sterilnim definicijama nije vid ubistva mladih mozgova? Zar danas mnoge informacije koje su starije generacije morale učiti napamet nisu dostupne za svega par minuta?

Ono što treba razvijati je **NAČIN RAZMIŠLJANJA!** A to ne razvija niti McDonalds niti zaludenost mobilnim telefonima, niti snobovske imitacije. Oni koji se sa mnom ne slažu neka sebi odgovore na pitanje: zašto su npr. Rusi i Indijci toliko traženi na elitnim fakultetima (iz svih struka) u zemlji koja je izmislila McDonalds? „Oni rasturaju ekonomiju na magistarskim i doktorskim studijama, jer imaju jake matematičke i opšte obrazovne osnove, naviku da rade i razmišljaju!“.

Ne treba poistovjećivati „praktičnost“ u nastavi sa **intenzitetom života studenta!** Praktičnost u nastavi, barem po mom mišljenju, ne može biti shvaćena kao učenje kako se danas radi u fabrici, kako izgledaju neka dokumenta i sl. Praktičnost znači **SOPSTVENO ISTRAŽIVANJE STUDENTA** ili **SPROVOĐENJE NEKE NJEGOVE SOPSTVENE IDEJE!** Praktičnost treba shvatiti kao **ISTRAŽIVANJE** i komunikaciju. Zašto su najveći univerziteti istovremeno i najveći inkubatori novih poslovnih ideja?

Treba razlikovati dresuru od studiranja, trikotažu od brenda. Ne treba podleći vulgarizaciji Bolonje koja u svakoj aktivnosti studenata vidi bod! Zar treba nagrađivati studenta što dolazi redovno na nastavu koja je njegov posao? Zar sutra i u firmi po inerciji neće tražiti platu samo zato što redovno dolazi na posao? Globalno tržište briše takvu logiku! Ako čovjek isključivo traži motivaciju izvan sebe („Pavlovljev refleks“), onda će uvijek za svoj neuspjeh kriviti drugoga i nikada neće upoznati sebe. Potrebna je snaga unutrašnje motivacije! A ona proizilazi

ne samo iz snage strasti, već i iz misaonih procesa u glavi. Zar nije čudno da neki košarkaški treneri košarkašima pred važnu utakmicu daje da čitaju ruske klasike, a ne motivišu ih premijom!

Zbog svega ovoga (i mnogo čega još) roditelji treba da izbjegnu zamku da djeci nameću svoje izbore i pogotovu ne da im kao izbor nameću svoje neispunjene životne želje!... U međuvremenu, svijet se promijenio. Čak mnogo više nego što su se roditelji fizički promijenili u odnosu na svoje đачke dane!

Dolazimo do ključnog mjesta izbora studija: izabrati studije koje razvijaju **KARAKTER!** Po čemu se prepoznaju svjetski priznati univerziteti? Harvard? Duke? Brandeis? Oxford? **Razvijaju specifičan karakter!** Oni ne proizvode trikotažu! To nisu trikotažne studije! Drugačije su! Studije sa karakterom mnogo su više okrenute pojedincu, studentu, manjim gupama, fundamentalnim disciplinama, istraživanju, raznovrsnim aktivnostima studenata, sportu, kulturi, umjetnosti, manirima, specifičnom načinu razmišljanja. Studije koje kod studenta razvijaju „osjećaj budućnosti“ (Bronovski), a ne da mu „zagađuju instinkt budućnosti“.

Ne treba zaboraviti da će se negdje kroz 15-20 godina za 30% najplaćenijih zanimanja u Crnoj Gori konkurisati i mnogi iz EU, Kinezi, i Indijci; da će se u tom periodu makro-nacionalna država (sadašnji oblik državne administracije) ozbiljno promijeniti, da će politika i zanimanja u vezi sa njom biti sve manje na cijeni, tržište i biznis će biti sve važniji....

Zbog svega ovoga potrebno je za izbor studija potrošiti mnogo više vremena od onoga koje se posvećuje političkim izborima. Treba se oslobađati inercije i mnogih predrasuda! U krajnjem, i nije važno koje zanimanje volite! Važno je da želite da u njemu budete najbolji ili među najboljim! Da u životu date što najviše možete! Da imate svoju prepoznatljivost i drugojakost! Oslobađati se trikotažnog načina razmišljanja!... Na cijeni će sve više biti „Gospodin Specijalni“.